OSLO
STATSADVOKATEMBETER

Politimesteren i Øst politidistrikt (Sendes pr e-post til postmottaket)

Brevet er også sendt på e-post til påtaleleder m.fl.

DERES REF.:	VÅR REF.:	DATO:
	2020/00430-3	05.06.2020

INSPEKSJON/TILSYN AV ØST POLITIDISTRIKT – GDE ROMERIKE OG PÅTALEAVSNITT NORD (ALLMENN)

Den 27. til 29. april 2020 gjennomførte Oslo statsadvokatembeter inspeksjon av Øst politidistrikt, GDE Romerike og påtaleavsnitt Nord (Allmenn).

Inspeksjonen ble utført av førstestatsadvokat Olav Helge Thue og statsadvokatene Per Egil Volledal, Monica Pettersen, Kristin Røhne, Tonje Tønder, Trude Antonsen og Cecilie Schløsser Møller.

Inspeksjoner av påtalegrupper med tilhørende etterforskningsseksjoner og avsnitt er en del av statsadvokatenes fagledelse. Kravene til fagledelse var angitt i riksadvokatens rundskriv om krav til straffesaksbehandlingen i politiet (rundskriv nr.2/2012) kap. III og i riksadvokatens mål og prioriteringsdirektiv, senest riksadvokatens rundskriv nr. 1/ 2018. Det nevnte rundskrivet fra 2012 ble erstattet av riksadvokatens rundskriv nr. 3/2018 som er datert 8. november 2018. Det nye rundskrivet har ikke på samme måte en samlet gjennomgang av statsadvokatenes fagledelse som rundskriv nr. 2/2012, men lest i sammenheng oppfatter vi at de elementene som er konkretisert i rundskrivet fra 2012 er videreført i det nye rundskrivet. Det er varslet et eget rundskriv om fagledelse, men dette er ikke ferdigstilt ennå.

Som følge av den pågående situasjonen med smitteverntiltak ble inspeksjonen gjennomført på en annen måte enn det som var planen. Det ble endelig bestemt at inspeksjonen skulle gjennomføres (på en tilpasset måte) kort tid før påske og enheten fikk derfor forholdsvis kort tid på å gjennomføre det forberedende arbeidet. Vi takker politidistriktet for å ha utvist en positiv holdning til gjennomføringen av inspeksjonen.

Postadresse:
Postboks 2100 Vika
0125 Oslo

Kontoradresse:
Pilestredet 27
0164 Oslo

Telefon:
22 98 13 00

Telefax:
22 98 13 31

Inspeksjonen ble denne gangen utført ved at politidistriktet besvarte en del spørsmål fra statsadvokatene skriftlig i forkant av inspeksjonen. Statsadvokatene gikk dessuten gjennom enkeltsaker i en del sakskategorier. Både spørsmålene til politidistriktet og hvilke sakskategorier som skulle gjennomgås ble formidlet i brev herfra datert 15. april 2020.

Inspeksjonsrapporten er bygget opp slik at vi har tatt inn politiets redegjørelse for våre spørsmål (noe forkortet og redigert herfra) og deretter en gjennomgang av de funnene vi hadde under saksgjennomgangen. Under noen av punktene har statsadvokatene funnet grunn til å kommentere politiets redegjørelse. Redegjørelsen fra politiet kan betraktes som orienteringsstoff for statsadvokater, riksadvokaten, Politidirektoratet og andre interesserte.

1. Redegjørelse fra politiet

1.1. Statsadvokatene ba om en kort skriftlig orientering om eventuelle endringer i organiseringen av straffesaksbehandlingen, herunder endringer i bemanningen på påtale og etterforskning, endring i trekkreglene og andre endringer som kan få betydning for enhetens kapasitet til å håndtere straffesaksporteføljen og muligheten til å etterforske og påtaleavgjøre straffesakene med høy kvalitet. Hvis det er planlagt slike endringer ønsket statsadvokatene å få en kort redegjørelse for dette også.

1.2 Politiets svar:

1.2.1 Generelle organisasjonsendringer

Etter kommunesammenslåing 1. januar 2020 består nå GDE Romerike av fire tjenesteenheter; Lillestrøm politistasjonsdistrikt, Gardermoen politistasjonsdistrikt, Ullensaker lensmannsdistrikt og Eidsvoll lensmannsdistrikt. Samtlige enheter har egne etterforskningsseksjoner med seksjonsleder (tidligere justisansvarlig). Samtlige enheter har også forebyggende avsnitt med egen avsnittsleder, underlagt seksjonsleder nærpoliti.

Tjenestested Aurskog-Høland lensmannskontor som er underlagt Lillestrøm politistasjonsdistrikt ledes av en tjenestestedsleder m/ personalansvar for 13 medarbeidere, hvorav fire etterforskere. Fagansvaret for etterforskning tilligger imidlertid seksjonsleder på Lillestrøm.

1.2.2 Organiseringen av ungdomssakene

Når det gjelder U18-sakene opplyser politiet at de har styrket både etterforskningen og påtale siden forrige inspeksjon. Etterforskningsansvaret tilligger forebyggende avsnitt på den enkelte tjenesteenhet.

På Lillestrøm er det flyttet ressurser og 2 årsverk er plassert på forebyggende avsnitt som rene U18-etterforskere. Tilsvarende grep er gjort på Ullensaker, og Eidsvoll er på veg.

1.2.3 Forebyggende

SARA/Patriark lå tidligere ute på den enkelte tjenesteenhet, noe som fungerte dårlig og som den geografiske enheten ikke leverte på.

GDE Romerike har flyttet ressurser på tvers og organisert dette arbeidet med 3,5 hjemler som SARA/Patriark-medarbeidere på forebyggende avsnitt 1 på Lillestrøm. Disse favner alle SARA/Patriark sakene til GDE Romerike.

1.2.4 Bemanning

Under forrige inspeksjon hadde enheten store "vakanser" på alle etterforskningsseksjonene grunnet dårlig økonomi, mange store saker og følgelig store restanser.

Per d.d er nesten alle etterforskningsstillingene fylt opp, og produksjonen går for fullt. Restansene går riktig veg og vi begynner å få god kontroll over straffesaksporteføljen ute på tjenesteenhetene igjen.

Ved allmennavsnitt Nord er det for tiden ansatt 11 jurister. I løpet av våren 20 vil dette tallet øke til 12,5. I tillegg kommer avsnittsleder.

1.2.5 Innsats mot kriminelle gjenger og nettverk

GDE Romerike sin målrettede innsats mot kriminelle gjenger og nettverk hadde oppstart 19.08.19 og skal vare til 31.12.20 (minimum). Formålet med innsatsen er å hindre nyrekruttering til kriminelle gjenger og nettverk, samt stanse den kriminelle løpebanen til de som allerede er involvert i kriminalitet. Innsatsen er en del av en felles satsing i Øst politidistrikt, der GDE Romerike i hovedsak retter innsatsen mot det ytterste leddet i kjeden ("løpeguttene"). Det er etablert et eget avsnitt under nærpolitiseksjonen på Lillestrøm politistasjon som er øremerket innsatsen mot gjengene. Arbeidet ved avsnittet består i stor grad av oppsøkende virksomhet der tilstedeværelse i miljøene er ansett som svært viktig. Avsnittet har sakstrekk for alle saker der (antatte) gjengtilknyttede personer er mistenkte/siktet. I perioden 19.08.19 – 05.01.20 produserte avsnittet ca. 200 straffesaker (ikke medregnet vedleggssaker), gjennomførte rundt 200 ransakinger og foretok minst 600 personkontroller. Det er tatt beslag i noe narkotika, herunder ca. 1050g hasj og 290g amfetamin, i tillegg til 6 skytevåpen og et 10-talls kniver/stikkvåpen. De fleste sakene er foreleggssaker for mindre narkotikalovbrudd. Ferdigstillelse av straffesaker og hurtig berammelse for retten har hatt et høyt fokus og første rettskraftige dom på 38 timer samfunnsstraff kom allerede 16 dager etter oppstart av innsatsen.

1.2.6 Etablering av restanseprosjekt i Øst politidistrikt

Politimesteren i Øst har besluttet å sette ned et restanseprosjekt. Prosjektet hadde oppstart 1. april 2020 og skal avsluttes desember 2021. Restanseprosjektet skal etterforske, påtaleavgjøre og iretteføre saker fra hele Øst pd, hovedsakelig saker som er mer enn 12 måneder gamle. Lederen for

prosjektet vurderer fortløpende hvilke saker prosjektet skal etterforske og påtaleavgjøre. Fra allmenn nord er det sideforflyttet 3 påtalejurister til prosjektet. I tillegg består prosjektet av 2 jurister fra SO og 2 etterforsker fra GDE nord.

Kommentar fra statsadvokatene: Oslo statsadvokatembeter er orientert om opprettelsen av prosjektet og vi hadde en avtale med politimesteren om at hun skulle fortelle om prosjektet på en av våre faglunsjer (der alle statsadvokatene og de administrativt ansatte deltar) våre 2020. Denne faglunsjen ble utsatt som følge av smittevernstiltakene som ble iverksatt i mars 2020.

1.2.7 Digitalisering av straffesaksbehandlingen.

Øst politidistrikt ønsker å bli mer digitale. For å oppnå papirløs saksbehandling er det nødvendig å få på plass fjernarkiv. Et slikt dokumentsenter vil etter planen bli etablert i sør innen kort tid. Utfordringen i nord er mangel på plass til lokalisering. Det er derfor usikkert når dette kan innføres. Politiet har forventning til at et dokumentsenter vil gi besparelser både til etterforskere og jurister, samt kunne medføre mer støtte fra sivil straffesakstøtte.

1.2.8 Det er satt ned en gruppe som skal vurdere å foreslå endringer i trekkinstruksen. Siden det ikke er aktuelt å flytte ressurser på nåværende tidspunkt, vil gruppen kun foreslå mindre endringer og presiseringer.

I henhold til trekkinstruksen skal alle mistenkelig dødsfall etterforskes av FEE og påtaleavgjøres av org.krim. Påtaleleder har besluttet en presisering på dette punkt i trekkinstruksen som medfører at dette kun gjelder mistenkelig dødsfall, dersom det under likundersøkelsen eller på annen måte fremkommer at det er grunn til å mistenke at avdøde har vært utsatt for straffbar handling. Endringen medfører at de aller fleste mistenkelige dødsfall skal etterforskes av GDE og påtaleavgjøres av allmenn. Ved allmennavsnitt Nord er det for tiden ansatt 11 jurister. I løpet av våren 20 vil dette tallet øke til 12,5. I tillegg kommer avsnittsleder

1.3 Resultater for saksbehandling av saker med særskilte frister (straffeloven §§ 272, 273, 274 første ledd og lovbrytere under 18 år.

Vold

	totalt	*Ikke oppklart*	*Oppklart*	*Gj saksbehandlingstid*			
010119	*144*	*57*	*86*	*123*			
010120	*132*	*52*	*79*	*133*			
150420	*62*	*26*	*36*	*128*			

Kilde: JUS 603

Kommentar fra statsadvokatene:
Kravet til gjennomsnittlig saksbehandlingstiden for de prioriterte voldssakene (oppklarte saker) følger av riksadvokatens årlige mål- og prioriteringsrundskriv. Tiden fra anmeldelse til påtaleavgjørelse skal ikke overstige 90 dager (som gjennomsnittsberegning), med mindre hensynet til etterforskningen krever det. . Målet for saksbehandlingstid for de prioriterte voldssakene har eksistert i mange år.

Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden for prioriterte voldssaker ved enheten har økt de siste årene og har de siste par årene etablert seg på et nivå på +/- 130 dager. I noen grad skyldes nok økningen i saksbehandlingstid at en del av voldssakene er blitt mer omfattende og dermed vanskeligere å etterforske. Dette ble synliggjort bl. a. i statsadvokatenes kvalitetsundersøkelse av prioriterte voldssaker i 2018. Men samtidig må politiet gjøre tiltak for å forbedre resultatene slik at man får måloppnåelse på disse sakene. Vi minner om at å prioritere en sakstype betyr at disse sakene skal etterforskes og påtaleavgjøres til fortrengsel for andre saker som ikke er prioriterte. Vi anser det som et steg i riktig retning at politiet nå opplyser at de forskjellige etterforskningsavdelingene er bedre bemannet enn under forrige inspeksjon og at det er planlagt en styrking også av påtale. (se ovenfor). Dette vil legge forholdene bedre til rette for fristoppnåelse på dette viktige feltet. Vil følge opp de prioriterte voldssakene også ved neste inspeksjon.

Under 18 år
Om dette – se våre kommentarer i forbindelse med saksgjennomgangen av ungdomssakene under pkt. 2.1.

1.4 Restansesituasjonen ved enheten

	01.01.19	01.01.20	15.04.20
12 mnd	365	438	307
3 mnd	1550	2250	1684

Av de 307 sakene som er over 1 år, ligger 142 på etterforsking og 165 på påtale. Av de 1550 sakene som er over 3 mnd, ligger 924 på etterforskning og 760 på påtale. Det er ikke lenger mulig å finne tilbake til fordeling mellom etterforsker og påtale da listen nå er dynamisk.

2 Saksgjennomgang

2.1 Saker under etterforsking med unge gjerningspersoner (u/18 sakene). Vi skal særlig se etter fremdrift både i og etter initialfasen, samt kontrollere at mistenkte er orientert om sine rettigheter på adekvat måte.

I likhet med fjorårets inspeksjon ba vi også denne gangen om at alle saker som var under etterforsking med unge gjerningspersoner (u/18 sakene) ble fremlagt. Formålet var særlig å se på fremdriften både i og etter initialfasen, samt kontrollere at avhørte (og verger) er orientert om sine rettigheter på adekvat måte.

2.1.1 SAKSBEHANDLINGSTID

Antall ikke påtaleavgjorte saker i denne kategorien er per 14. april 2020 opplyst å være 275 saker. Det er videre opplyst at gjennomsnittlig saksbehandlingstid for avgjorte saker hittil i 2020 er på 73 dager, altså en økning fra 51 dager i juni 2019. Saksgjennomgangen viser blant annet at enkelte saker blir avgjort nærmest med en gang, mens andre saker blir liggende i lengre tid.

	totalt	*Ikke oppklart*	*Oppklart*	*Gj saksbehandlingstid*			
010119	*886*	*143*	*737*	*46*			
010120	*814*	*151*	*647*	*52*			

150420	*275*	*62*	*211*	*73*			

(Kilde: JUS 611)

Utviklingen av den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden i saker mot unge lovbrytere er som man ser negativ. Mens politiet i stor grad tidligere klarte å overholde fristene (på 42 dager) brytes fristene i større utstrekning nå. Dette gjelder både på GDE Romerike/allmennavsnitt Nord og i andre enheter og politidistrikter. I noen grad antas dette å skyldes at ungdomskriminaliteten har forandret seg (i alle fall gjelder dette i Oslo-området). Mange av sakene er nå mer alvorlige og mer omfattende enn tilfellet var for få år siden.

Siden statsadvokatenes forrige inspeksjon i juni 2019, har GDE Romerike satt i verk tiltak for å styrke etterforskningen av U18-sakene. Man har lagt etterforskningsansvaret til forebyggende avsnitt ved den enkelte tjenesteenhet. På Lillestrøm er det flyttet ressurser og 2 årsverk er plassert på forebyggende avsnitt som rene U18-etterforskere. Tilsvarende har man gjort ved Ullensaker, og Eidsvoll er på veg.

Denne ressurstilførselen til de forebyggende avsnittene anses som svært positivt og vi vil fortsette å følge opp disse sakene videre for å se om denne organiseringen gir seg utslag på saksbehandlingen for denne sakstypen.

2.1.2. SAKSGJENNOMGANG

Vi har gått igjennom i alt 56 saker og avhør av mistenkte/siktede i disse sakene hvor vedkommende var under 18 år på gjerningstidspunktet. Mange av sakene hadde vedleggsaker og i enkelte av sakene var det flere mistenkte/siktede. Vi hørte på lydopptak av 17 avhør. Det er tatt lydopptak i nær alle avhørene som ble gjennomgått, men grunnet manglende tilgang til Mediabanken i Øst politidistrikt under inspeksjonen fikk vi kun hørt på lydopptak hvor linken til opptaket var inntatt i selve avhørsprotokollen.

Vi så særlig etter om mistenkte var orientert om sine rettigheter på adekvat måte og om vergenes prosessuelle rettigheter var ivaretatt. Videre så vi på sakens fremdrift både i og etter initialfasen. Vårt samlede inntrykk er at sakene er godt håndtert i initialfasen. Likevel synes en del av de helt enkle sakene, som f.eks. bruk av narkotika, å ha blitt liggende unødig lenge. Det antas at man etter et avhør av mistenkte, vil kunne klare å påtaleavgjøre disse sakene relativt raskt og på den måten kutte ned på den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden.

Avhørsprotokollene tyder på at mistenkte/siktede har blitt foreholdt de rettighetene som gjelder for en mistenkt/siktet i politiavhør. Gjennomgående er foreholdelsen av rettighetene nedtegnet ved at det vist til standardpunktene innledningsvis i avhøret. Vi så ikke at rettighetene var nedtegnet på noen annen måte, eks. ved at formuleringene som faktisk var brukt i avhøret fremgikk av protokollen. I en av sakene var punktet om rett til forsvarer ikke inntatt i protokollen. Ettersom vi ikke fikk hørt på lydopptaket, vet vi ikke om mistenkte/siktede likevel fikk denne informasjonen muntlig i avhøret.

Gjennomgangen av lydopptakene viser at rettighetene i mange tilfeller gjennomgås nokså summarisk, uten at avhører forsikrer seg om at rettighetene er oppfattet/forstått og at det gis betryggende avkall på retten til forsvarer. Dette siste er bekymringsfullt, idet man kan få et inntrykk av at politiet ikke i tilstrekkelig grad har tatt innover seg at retten til forsvarer er en særlig viktig rettighet for mindreårige mistenkte/siktede.

Inntrykket forsterkes av at politiet i kun en av sakene som ble gjennomgått hadde bedt retten oppnevne forsvarer for siktede etter straffeprosessloven § 100 annet ledd. Flere av sakene vi gjennomgikk var alvorlige (grov vinningskriminalitet, grov vold) og i disse sakene var mistenkte/siktede avhørt uten at forsvarer var til stede. Etter vår vurdering burde politiet her har sørget for forsvareroppnevning før avhøret. At forsvarer ikke var til stede under avhør i disse sakene kan ha den konsekvens at avhøret ikke kan benyttes til konfrontasjon under en senere eventuell iretteføring av saken. Totalt var forsvarer til stede i kun fem av avhørene vi gjennomgikk. I to av avhørene/sakene hadde forsvarer selv begjært seg oppnevnt av retten og fått oppnevning.

Det er likevel store variasjoner her. Noen av avhørerne var meget gode på å gjennomgå og formidle rettighetene. De forsikret seg om at mistenkte/siktede hadde forstått dem og stilte kontrollspørsmål. De sørget også for at avkallet på forsvarer var klart og informert, og dette fremgikk tydelig av lydopptaket.

I mange av avhørene var verge til stede. Protokollene var imidlertid i mange tilfeller unøyaktig og misvisende ført på dette punktet. I flere av protokollene var det ikke krysset av for at vergene var tilstede i feltet for dette, selv om det i teksten under fremgikk at dette var tilfelle. I noen avhør fremgikk opplysningene om at verge var tilstede i andre felt. I et tilfelle var det krysset av for at verge var tilstede, men uten at dette fremgikk av lydopptaket. I et annet tilfelle var det ikke krysset av for eller inntatt opplysninger i protokollen om at verge var tilstede under avhøret, men av lydopptaket fremgår at verge var der. Samlet sett gir føringen av avhørsprotokollene inntrykk av manglende oppmerksomhet rettet mot vergenes straffeprosessuelle stilling.

En verge har partsrettigheter etter straffeprosessloven § 83 og det er også vergen som velger forsvarer jf. straffeprosessloven § 94 annet ledd. Kun i enkelte saker var det da også notoritet rundt vergens standpunkt hva gjelder forsvarer og avkall på forsvarer under avhøret. Vergens rettigheter

kommer heller ikke tydelig frem på opptakene vi har hørt på og det er heller ikke nedtegnet noe i avhørsprotokollene om dette.

Ettersom vergen har partsstilling har vergen rett til å bli innkalt til og være tilstede under avhør. I sakene der verge ikke var tilstede under avhøret var det ingen notoritet i protokollen over hvorvidt verger var varslet/forsøkt varslet før avhøret. Her har politiet et stort forbedringspotensial.

Avslutningsvis bemerkes at det i noen saker synes å planlegges for (og i enkelte tilfelle er gjennomført) telefonavhør av mindreårige siktede/mistenkte. Vi synes ikke at telefonavhør av denne gruppen er forsvarlig, og vi kan heller ikke se at dette er i tråd med avhørsrundskrivet eller Riksadvokatens midlertidige direktiver for straffesaksbehandlingen under pandemisituasjonen. Dette grunnet de svekkede mulighetene for ivaretakelse av mistenkte/siktedes straffeprosessuelle rettigheter i en slik avhørssituasjon. Unntak kan imidlertid tenkes for de helt bagatellmessige overtredelsene.

2.2 Reaksjoner (forelegg, dommer, påtaleunnlatelser, konfliktråd mv.) mot unge gjerningspersoner (u/18 sakene) i perioden 1. september 2019 til 1. april 2020. Vi skal særlig se på fremdrift i saken og om den påtaleavgjørelsen som er gitt er en adekvat reaksjon mot lovbryteren.

I bestillingsbrevet ba vi om at alle saker med strafferettslige reaksjoner mot unge gjerningspersoner (U/18 sakene) i perioden 1. september 2019 til 1. april 2020 ble tilgjengeliggjort. Formålet var særlig å se på fremdrift i sakene og om den påtaleavgjørelsen som er gitt var en adekvat reaksjon mot lovbryteren. Det ble fremlagt 185 ungdomssaker med positiv påtaleavgjørelse, vi har gjennomgått 130 saker.

2.2.1. Fremdrift

I de omfattende eller mer kompliserte sakene er fremdriften tilfredsstillende.

Det er også vårt hovedinntrykk i "småsakene". Likevel ser vi at det er potensiale for raskere avgjørelse i de enkleste sakene der mistenkte/siktede erkjenner straffeskyld på stedet. Disse sakene kunne og burde vært avgjort i løpet av få dager i stedet for et par måneder.

2.2.2 Reaksjoner

Vårt hovedinntrykk er at valg av reaksjoner i den enkelte sak er adekvat og gjennomtenkt. I de sakene vi har gjennomgått har reaksjonene spent over et vidt spekter; behandling i konfliktrådet, påtaleunnlatelse med og uten vilkår, forelegg, betinget fengsel med prøvetid og vilkår og

ungdomsoppfølging. Ungdomsstraff ble påstått i én av sakene, men ikke idømt da tiltalte trakk samtykket underveis i hovedforhandlingen.

Valg av reaksjon gjenspeiler sakenes alvor. I de saker det er satt vilkår er vårt inntrykk at det er en klar tanke bak bruken av vilkår og at vilkårene er gjennomtenkte og tilpasset den enkelte ungdom. Den/de ungdomsansvarlige påtalejurist(ene) på seksjonen har åpenbart god kompetanse på fagfeltet.

Noen av sakene manglet straffe- og bøteattest. Vi forutsatte ved vår gjennomgang at straffehistorikken, eller mangel på sådan, ble hensyntatt ved reaksjonsfastsettelsen. Det var inntrykket ut fra sakene der straffe- og bøteattest var vedlagt.

2.2.3. Verge

I de alvorligeste sakene er hovedinntrykket at verge er varslet og har vært til stede eller fått tilbud om å være til stede under avhøret. I de mindre alvorlige sakene er inntrykket at det er mer tilfeldig hvorvidt verge er varslet og på hvilket tidspunkt (før eller etter gjennomføring av avhør.). Det er rom for forbedringer rundt notoriteten v/kontakt med verge. Dette samsvarer med de funn som ble gjort under pkt.2.1.2.

2.3 Ikke påtaleavgjorte saker som gjelder straffeloven § 272, 273 og 274 (også saker under etterforskning). Vi skal særlig se på kvaliteten på etterforskningen i initialfasen og dessuten oppfølgningen etter initialfasen og fremdriften i sakene. Vi ønsker dessuten å kontrollere om mistenkte er orientert om sine rettigheter på en tilfredsstillende måte

I bestillingsbrevet ba vi om at alle ikke påtaleavgjorte saker ble tilgjengeliggjort. Formålet var særlig å se på kvaliteten på etterforskningen i initialfasen, vider oppfølgingen etter initialfasen og fremdrift i sakene. Vi ønsket dessuten å kontrollere om mistenkte var orientert om sine rettigheter på en tilfredsstillende måte. Det ble fremlagt 23 saker. Etter det opplyste var 18 saker ennå hos etterforsker, mens 5 var oversendt jurist til påtaleavgjørelse.

Det var stor variasjon av alvorlighetsgrad på sakene. De mindre alvorlige lovbruddene synes å ha blitt håndtert på samme måte som de mer alvorlige, særlig i initialfasen.

2.3.1 Initialfasen, oppfølging og fremdrift

Hovedinntrykket etter saksgjennomgangen er at det gjøres mye bra og at etterforskningen gjennomgående er riktig og målrettet i startfasen. Likevel, etter den innledende etterforskningen er avsluttet ser sakene ut til å miste prioriteten. Det er selvfølgelig en rekke etterforskingsskritt politiet gjør som nødvendigvis medfører en viss liggetid, for eksempel innhenting av analyser, legejournaler ol, men en er av den formening at det er potensiale for raskere avgjørelse i de enklere sakene.

Politiet har opplyst at de foreligger fristbrudd i 12 av sakene. Det ser dessverre ut til at flere av de resterende sakene heller ikke vil bli avgjort innen fristen. Det var også flere saker hvor mistenkte var under 18 og hvor fristen er betydelig lavere enn 90 dager. En kunne ikke ut fra gjennomgangen se at disse ble prioritert foran de andre voldssakene.

2.3.2. Foreholdelse av rettigheter

I de sakene hvor det var tilgang til lydavhør, var det i det alt vesentligste godt samsvar mellom avhøret og nedtegnelse i avhørsrapporten. Det ble greit gjort rede for mistenktes rettigheter. Det var videre gjennomgående god notoritet på verges og/eller forsvarers tilstedeværelse både på lyd og i rapporten.

2.4. Dommer og forelegg som gjelder overtredelse av straffeloven § 271 (kroppskrenkelse) og § 272 (grov kroppskrenkelse), Vi skal særlig se etter om politiets subsumsjon er riktig og om reaksjonen, herunder påstand for retten, er adekvat.

Formålet med gjennomgangen var å se hvordan politiet vurderte og håndterte grensen mellom ordinære kroppskrenkelser og de som skal eller bør kategoriseres som grove kroppskrenkelser etter straffeloven § 272. I den forbindelse var det særlig av interesse å kontrollere om Høyesteretts avgjørelser om grensen mellom ordinære og grove kroppsskader fra 2019 og 2020 (jf. bl.a. HR-2019-2095-A og HR-2020-374-U) hadde påvirket politiets vurderinger også når det gjeldt grensen mellom ordinære og grove kroppskrenkelser.

Kort, og litt upresist, kan man si at bestemmelsen om grov kroppsskade (strl. § 274) skal anvendes der skaden må sies å falle inn under beskrivelsen i første del av bestemmelsen. Det skal svært mye til at de elementene som er tatt inn i andre del av bestemmelsen (tidl. § 232) alene vil kvalifisere til § 274. Det vises her til HR-2019-2095-A (særlig avsnitt 17 og 18).

Etter statsadvokatenes oppfatning påvirker <u>ikke</u> disse avgjørelsene grensen mellom ordinære (§ 271) og grove kropps<u>krenkelser</u> (§272). Det vises her særlig til hva som står innledningsvis i nevnte avgjørelse i avsnitt 17.

Det ble gjennomgått 23 saker. Det generelle inntrykket var at politiets subsumsjon og reaksjon/påstand var helt adekvat i disse sakene. Vi merket oss imidlertid en dom fra Øvre Romerike tingrett der tiltalen gjaldt overtredelse av straffeloven § 272 og der politiet prosederte på dette, mens tingretten falt ned på ordinær kroppskrenkelse (str.l. §271.)

Tingrettens begrunnelse var følgende:

"Ved den forsettlige deltakelse i voldsutøvelsene har alle de tre tiltalte overtrådt straffeloven

§271. Retten finner at straffeloven § 272 grov kroppskrenkelse ikke kommer til anvendelse for noen av de tiltalte. For at den skal komme til anvendelse må det foreligge sterk smerte, skade eller død. Det vises til dom fra Høyesterett, HR-2019-2095-A, som riktignok gjelder straffeloven § 274, men som allikevel gir veiledning for vurderingen her."

Denne dommen ble ikke anket, noe statsadvokaten reiser spørsmål om den burde ha vært. Den rettslige vurderingen er i alle fall etter vår mening ikke riktig. En tingrettsdom vil normalt ikke få vesentlig betydning utenfor den foreliggende sak, men vi ser ikke bort fra at politiet lokalt vil bli møtt med denne avgjørelsen i lignende saker senere. Faktum i saken ser ut til å være velegnet til å få prøvd for høyere rettsinstanser for å få en rettslig avklaring på grenseoppgangen mellom ordinær og grov kroppskrenkelse. Vi ber politiet være oppmerksomme hvis det skulle dukke opp saker med lignende problemstillinger i tiden fremover.

2.5 Alle brannsaker som etter trekkreglene tilhører GDE som er under etterforskning og saker som er påtaleavgjort i perioden 1. juli 2019 til 1. mars 2020. Vi skal særlig se på kodingen av sakene og straksetterforskningen.

Det ble bedt om en oversikt over alle brannsaker som etter trekkreglene tilhørte GDE som er under etterforskning og saker som er påtaleavgjort i perioden 1. juli 2019 til 1. mars 2020. Vi ønsket særlig å se på kodingen av sakene og straksetterforskningen.

Vi fikk oversendt en liste på 124 saksnummer. Dette viste seg i noen få tilfeller å være både hovedsaksnumre og vedleggsaker i samme sakskompleks. Mer enn halvparten av saksnumrene hadde intet med brann å gjøre, men omfatter skadeverk i forskjellige andre former, som ruteknusing, tagging, ødeleggelse av gjenstander, innbo og på biler.

I de langt fleste sakene var sakskodingen grei. I de tilfellene hvor politiet hadde rykket ut, fremsto patruljenes undersøkelser på stedet som adekvate. I mange av disse tilfellene hadde brannvesen og / eller ambulanse ofte kommet til åstedet før politiet. I et fåtall av sakene var det foretatt straksavhør på stedet, og disse holdt grei kvalitet. I noen av sakene hvor det ideelt sett skulle ha blitt foretatt straksavhør var det anført hvorfor dette ikke hadde blitt gjort, som at vedkommende var blitt fraktet for undersøkelse hos lege eller på sykehus, at vedkommende ikke ville avhøres eller at andre arbeidsoppgaver måtte gjennomføres i stedet. At det fremgår av rapporten hva som er grunnen til at patruljen ikke fikk ferdigstilt arbeidet på stedet er en fin skikk og et eksempel til etterfølgelse.

I enkelte saker, hvor det ikke formelt sett var gjennomført avhør, var det likevel gjengitt innhold fra samtale med mistenkte og / eller vitner på stedet. Særlig i de sakene hvor det ganske klart fremgikk allerede innledningsvis at det ikke var snakk om noe straffbart forhold, er dette en helt grei fremgangsmåte. Denne sakstype omfattet tekniske feil ved forskjellige elektriske innretninger og saker hvor det ikke forelå noen påviselig uaktsomhet. Denne type saker har gjerne blitt henlagt med kode 016 eller 103 ganske raskt.

Som regel var det der det var aktuelt i saken fotomapper og i noe mindre omfang åstedsrapporter. I en sak var det en brannteknisk sakkyndigvurdering, og i en annen var det begjært oppnevning av sakkyndig hos retten.

Noen saker gjaldt brann eller røykutvikling i forbindelse med matlaging eller tørrkoking med frityrkokere, gryter eller kjeler. Disse var stort sett adekvat avgjort med forelegg, men i ett tilfelle var et ikke-vedtatt forelegg erstattet med påtaleunnlatelse uten vilkår.

I 6 av sakene kan det konstateres at brann eller branntilløp var påtent. I ett tilfelle ved grov uaktsomhet, hvor det var utferdiget et forelegg som ikke var vedtatt grunnet et meget betydelig erstatningskrav. I 5 andre saker må det legges til grunn at det var snakk om forsettlige handlinger. I en av sakene som gjaldt ruteknusing og antenning av en søppelbøtte og hvor det var foretatt pågripelser, var sakene i ettertid henlagt med kode 103. Dette er neppe en korrekt avgjørelse.
I en annen sak hvor en eller flere engangsgriller åpenbart var påtent forsettlig i et baderom, muligens som et selvmordsforsøk, og hvor det lå flere andre personer og sov i boligen, var saken henlagt uten avhør av den åpenbare mistenkte grunnet manglende sakbehandlingskapasitet. Denne henleggelsen er ikke i tråd med Riksadvokatens retningslinjer.
En av sakene var ikke avgjort grunnet mistenktes psykiske tilstand, og i en annen avventet man sakkyndig vurdering av faremulighetene. Her gjaldt siktelsen strl. § 355.
En sak med 2 gjerningspersoner under 15 år som gjaldt forsettlig påtenning på et toalett på en skole var korrekt nok varslet til barnevernet.

2 av sakene som her omtales som forsettlige er kodet som uaktsom fare for allmennheten.

Noen få saker er anmeldt i ettertid, og uten at politiet har rykket ut. Rundt 10 saker hvor det ikke har vært aktuelt med noen form for straksetterforsking gjelder bruk av nødbluss e.l. under en fotballkamp på Åråsen mellom LSK og Vålerenga, hvor aktuelle gjerningsmenn hovedsakelig har blitt identifisert i ettertid på grunnlag av videoopptak. Disse sakene har stort sett blitt avgjort med forelegg eller med tiltale hvor det også foreligger andre straffbare forhold. Foreleggene har stort sett blitt vedtatt når det foreligger slik identifikasjon.

3. Oppsummering

Inspeksjonen av enheten har denne gangen vært preget av smitteverntiltakene som er innført som følge av Covid 19 spredningen i samfunnet. Vi har ikke hatt samtaler med ledelsen for enheten i forkant eller under inspeksjonen. Den informasjonen vi har fått fra enheten er den skriftlige redegjørelsen på de spørsmålene vi stilte i forkant av inspeksjonen. Selv om redegjørelsen var god og informativ er det nok et læringspunkt for oss at vi burde ha hatt et videokonferansemøte med deler av ledelsen på et tidspunkt under inspeksjonen. Vi vil ta med oss dette under planlegging av øvrige inspeksjoner så lenge smittevernstiltakene gjelder. (og kanskje etter det også?)

De sakene vi gjennomgikk var håndtert stort sett bra, selv om enheten ikke oppfyller måltallene for saksbehandlingstid for hverken voldssaker eller for behandlingen av u/18 sakene. Vi legger til grunn at enheten vil iverksette tiltak slik at det blir mulig å oppnå de resultater for gjennomsnittlig saksbehandlingstid for begge disse sakskategoriene.

Som under tidligere inspeksjoner (og øvrig fagledelse) fant vi også under denne saksgjennomgangen at politiet har vanskeligheter med å håndtere de formelle skrankene rundt mistenkte under 18 år optimalt. Dette gjelder særlig bevisstheten om forsvarerspørsmålet og ikke minst reglene om verge og vergens rettigheter. Det vises her til det som skrives under pkt. 2.1.2 og 2.2.3.

Vi ber også politiet merke seg det som er skrevet om grensen mellom ordinære og grove kroppskrenkelser under pkt. 2.4. Hvis det kommer en tilsvarende sak som den tingrettsdommen som nevnes bør statsadvokatene kontaktes slik at man får vurdert konkret om en dom er egnet til å anke inn for lagmannsretten.

Politiet bør videre merke seg at det anses å være en fin skikk å anføre i en rapport hva som er årsaken til at patruljen ikke ferdigstiller arbeidet på stedet. (under gjennomgangen av brannsaker) En setning om dette i rapporten vil være egnet til å spare tid og prosess ved en rettslig behandling av saken.

I redegjørelsen fra politiet har man inntatt planen for oppfølgning av politiaktorer i Øst pd, som er ny av året. Planen er, pga. omfanget, ikke inntatt i rapporten, men statsadvokatene mener at oppfølgningsplanen er både god og ambisiøs. Vi vil følge med på de erfaringer som politidistriktet og enkelte aktorer gjør seg ved senere anledninger.

Når det gjelder restansesituasjonen ved enheten er det litt vanskelig å vurdere hvordan denne rent faktisk er siden vi befinner oss midt i en helt særlig situasjon. Det ville i den forbindelse særlig vært av interesse å få vite fordelingen av restanser mellom etterforskningsfasen og påtalefasen. Dette opplyser politiet at ikke er mulig å se på enhetsnivå. Vi vil følge med på restansesituasjon på politidistriktsnivå i andre fora og følge restansegruppens arbeid med interesse.

Endelig vil vi uttrykk for tilfredshet med at problemene med registrering av tollsaker synes å ha funnet en løsning som er akseptabel også for Øst pd.

Vi ønsker politiet lykke til med viktig arbeid også i tiden fremover.

Med vennlig hilsen

Lars Erik Alfheim

Embetsleder

Gjenpart sendes til riksadvokaten og til Politidirektoratet.